

Helders Sociaal Beleid

Het Sociale Verhaal van Den Helder

Inleiding

De gemeente Den Helder is gericht op groei en ontwikkeling: het Helders Perspectief. De groei van het aantal arbeidsplaatsen en een verbetering van de bereikbaarheid, het woningaanbod en het onderwijs zijn daarbinnen belangrijke thema's. Het gemeentelijk sociaal beleid is hiermee verbonden. Het gaat immers over kansen krijgen, meedoen, werken, ontwikkelen, veilig en gezond opgroeien. Wat willen onze inwoners graag bereiken en hoe kunnen wij hen daar zo goed als mogelijk in ondersteunen? Goede en toegankelijke informatie is belangrijk. De meeste inwoners zijn namelijk zelfredzaam en kunnen veel zelf regelen. Anderen kunnen een steuntje in de rug gebruiken om de eigen kracht (weer) te vinden.

Voor u ligt het nieuwe sociaal beleidskader. Sinds 2015 is de gemeente wettelijk verantwoordelijk voor een belangrijk deel van de zorg en ondersteuning. In Den Helder hebben we de afgelopen jaren bij deze nieuwe taken een duidelijke focus gehad op (zorg)continuïteit voor onze inwoners en beheersbaarheid van de kosten. We gaan nu over op de volgende stap waarin het transformeren staat voor werkelijk veranderen/ anders kijken. Diverse pilots zijn uitgevoerd als experiment hoe het sociaal domein efficiënt en effectief te organiseren. Gemeente breed moeten de werkprocessen zo op elkaar worden afgestemd, zodat er sprake is van integrale dienstverlening aan onze inwoners. Inwoners doen veel zelf en voor en met elkaar.

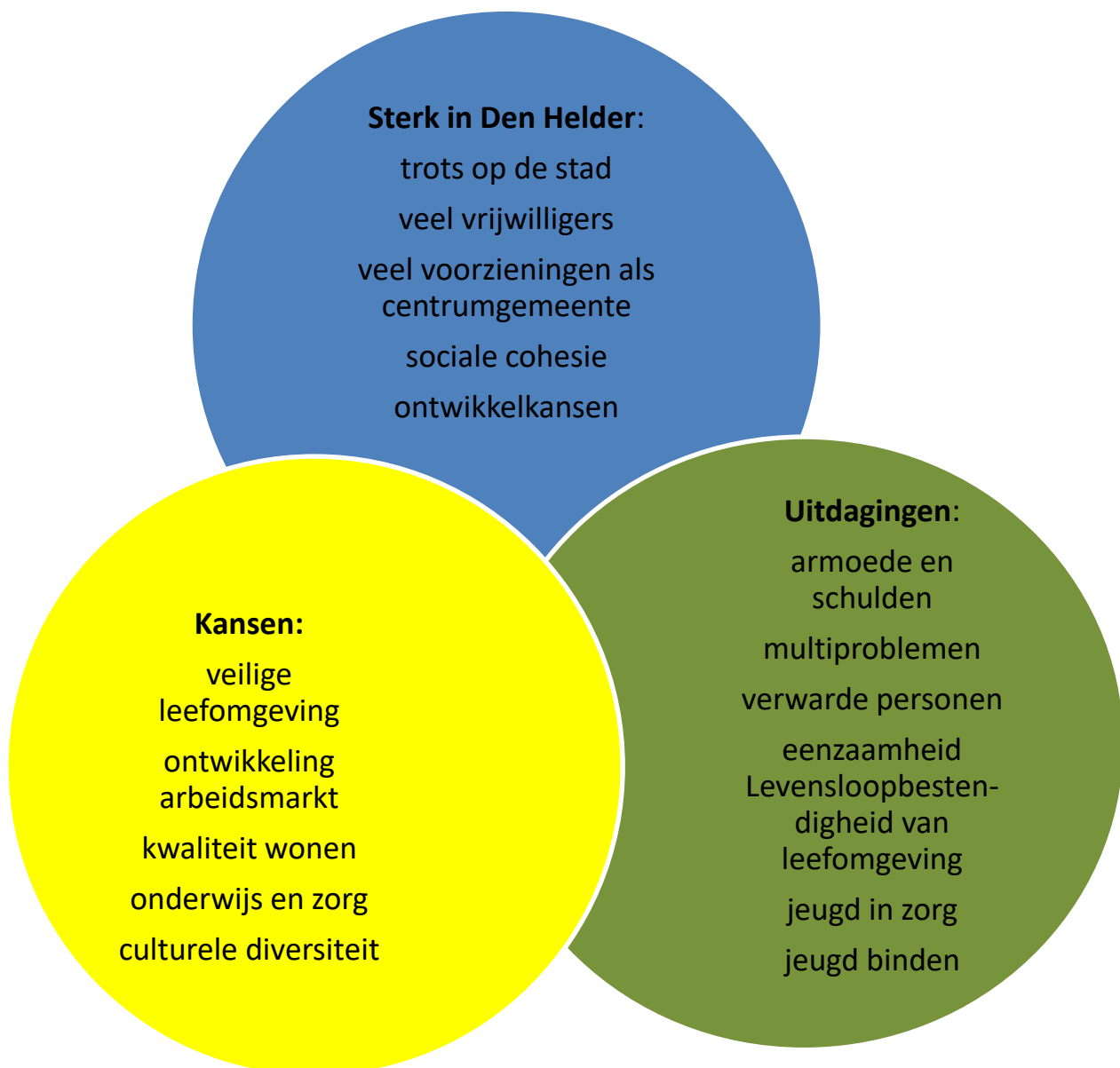
Ontwikkelingen zoals toenemende vergrijzing, individualisering, diversiteit, en digitalisering beïnvloeden de vragen van onze inwoners. De gemeente heeft ook te maken met nieuwe regelgeving en taken vanuit het Rijk. Zo krijgt zij meer taken vanuit de Wet Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg (2020) en de nieuwe Wet Inburgering (2021). Ook is zij verplicht door middel van een Lokale Inclusie Agenda te laten zien hoe zij uitvoering geeft aan het VN-Verdrag Handicap. De uitdaging voor de gemeente is om op deze ontwikkelingen aan te sluiten.

De uitvoering van het sociaal beleid heeft op financieel gebied een fors volume (bijna de helft van de gemeentelijke begroting). Nieuwe taken en prijsstijgingen hebben directe doorwerking op de begroting. Daarom is het slim omgaan met de middelen die we hebben en daar goede regie op voeren, aansluitend op de transformatie en nieuwe ontwikkelingen van groot belang.

In het eerste hoofdstuk van dit beleidskader gaan we in op wat kenmerkend is voor Den Helder. Vanuit de visie waar de gemeente naartoe wil, gaan we in hoofdstuk 2 in op de wegen waarlangs we die doelen gaan bereiken en in hoofdstuk 3 wat het betekent voor de uitvoering. Het financiële kader, inkoop en subsidies beschrijven we in hoofdstuk 4. In het laatste hoofdstuk (5) staat het integraal werken centraal: de verbinding tussen de domeinen.

Hoofdstuk 1 Typisch Den Helder

Den Helder is krachtig en stoer. In Den Helder is het aantrekkelijk om te wonen, te werken, te leren en te recreëren. De economische ontwikkeling is gunstig en Den Helder heeft daarin volop kansen verbonden aan de Koninklijke Marine, offshore-activiteiten en toerisme. Binnen de Kop van Noord-Holland is Den Helder hét voorzieningencentrum met het ziekenhuis, de schouwburg, sport- en culturele voorzieningen. Maar ook met een centrumfunctie in maatschappelijke voorzieningen als dak- en thuislozenopvang, Vrouwenopvang en een opvangcentrum voor asielzoekers. Van de sterke kanten, zoals het grote voorzieningenaanbod en het hebben van veel vrijwilligers gaat een preventieve werking uit. Het zijn beschermende factoren voor mensen.

De arbeidsmarkt heeft zich in de afgelopen jaren hersteld. De werkgelegenheid groeit en steeds meer mensen vinden een baan. Tegelijkertijd kampen bedrijven en organisaties in belangrijke sectoren (zorg en marine) met gebrek aan geschikt personeel. Een deel van de werkgelegenheid betreft ook seizoenswerk, waardoor sommige werkenden niet het gehele jaar verzekerd zijn van een baan. Ondanks de gunstige economische ontwikkeling zijn er mensen die (nog) geen aansluiting met de arbeidsmarkt hebben. Binnen de groepen mensen met een arbeidsbeperking, lager opgeleiden of mensen met een vluchtelingenstatus is dit percentage het hoogst.

Er zijn in Den Helder ook uitdagingen. In vergelijking tot de regio telt Den Helder bijvoorbeeld meer kinderen en jeugdigen in de zwaardere specialistische zorg, zijn er meer kinderen en jeugdigen die uitvallen op school, zijn er meer mensen met een licht verstandelijke beperking, zijn er meer schulden, is er meer armoede en is er meer criminaliteit en verslavingsproblematiek. Ook zijn er meer ondertoezichtstellingen en beschermingsmaatregelen en is het opleidingsniveau gemiddeld lager dan in de omgeving. Hierbij hoort ook een aantal zaken die daarmee samenhangen: In Den Helder zijn er relatief veel opvoed- en opgroevragen en is er veel behoefte aan hulp bij administratie en schulden. Ook is de ondersteuningsvraag rondom het onderwijs groter doordat er meer kinderen met (gedrags-) problemen in het onderwijs mee doen.

De vergrijzing leidt tot een grotere ondersteuningsvraag om zelfstandig te kunnen blijven wonen en behoudt van de zelfredzaamheid en geeft daarnaast een stijging van dementerenden. Dit aantal ligt iets hoger dan gemiddeld. Er is sprake van (over)belaste mantelzorgers. En tenslotte wijzen de cijfers op meer verwarde personen. Den Helder kent veel vrijwilligers en verenigingen, heeft een sterke sociale cohesie, toch is ook hier eenzaamheid is een probleem in alle generaties.

De betrokkenheid van inwoners en bedrijven bij de stad is groot. Het is voor ons de uitdaging om deze betrokkenheid meer in te zetten op bovenstaande uitdagingen en daarbij de kansen te pakken die zeker in de stad aanwezig zijn.

Hoofdstuk 2 Hoofdpijnen van beleid

Het strategische doel van het sociaal beleid is **een ontwikkeling van de Helderse samenleving, waarin iedereen kan meedoen en waar nodig wordt ondersteund om de eigen kracht en mogelijkheden te benutten.**

Dit strategische doel is uitgewerkt in de volgende concrete doelen van het sociaal beleid:

- minder jongeren in Den Helder aangewezen zijn op jeugdhulpverlening;
- het aantal inwoners met problematische schulden is afgenomen en minder inwoners leven in armoede;
- Den Helder telt minder werklozen en bijstandsgerechtigden;
- de zorg voor kwetsbare inwoners is doelmatiger en speelt beter in op hun (zorg)behoefte;
- inwoners kunnen zoveel mogelijk zelfstandig blijven wonen;
- mensen elkaar weten te vinden en ondersteunen elkaar daar waar mogelijk in de eigen leefomgeving;
- jongeren groeien op in veiligheid en met goed onderwijs en ontwikkelen zich tot zelfstandige volwassenen die verbinding hebben met de omgeving.

De focus van de aanpak ligt op daarbij op integrale hulp- en dienstverlening binnen of dichtbij de eigen leefomgeving van de inwoner.

We willen **excellente dienstverlening** bieden: persoonlijk en digitaal. Excellente dienstverlening naar de inwoners, aan de lokale samenleving, de lokale democratie en ook aan elkaar als organisatie. Het keert de organisatie om en richt ons op waar we met elkaar energie van krijgen. Niet zozeer de regels en wetten, hoe belangrijk ook, maar een bijdrage leveren aan een spetterend Den Helder!

Wat excellente dienstverlening betekent in de gemeentelijke organisatie is elke dag een uitdaging. Immers de werkelijkheid is veranderlijk en vraagt van de gemeentelijke organisatie om hier iedere dag op in te spelen. Hierbij vasthouden aan excellente dienstverlening als de kernwaarde voor onze inwoners, bedrijven en organisaties, stelt ons in staat om te werken vanuit ons hart.

Trots, lef en vertrouwen hebben we nodig om te doen wat er nodig is om de excellente dienstverlening voorop te blijven stellen. Door het voorop te stellen, krijgen we ook meer lef en vertrouwen en dan kunnen we trots zijn op ons werk.

De **uitgangspunten** om de doelen te bereiken:

- We passen de verschillende wettelijke taken en regels zo toe dat zij daadwerkelijk kunnen bijdragen aan wat onze inwoners willen bereiken: *transparant en toegankelijk*.
- De wijze waarop we de zorg en ondersteuning organiseren en aanbieden moet gericht zijn op normaliseren wat bij het leven hoort (problemen horen erbij) en organiseren wat gewenst en nodig lijkt: de gemeente ontwikkelt beter samen. Met haar inwoners, het onderwijs, de bedrijven, zorgaanbieders en andere maatschappelijke organisaties. Samenhang en samenwerking zien we als een grote kans voor versterking van de voorzieningen in Den Helder. Dicht bij de inwoner, *in de wijk*, kunnen problemen worden voorkomen of sneller en slimmer kunnen worden opgelost.
- We zetten onze middelen zo in dat deze maximaal bijdragen aan deze doelstellingen. We denken vanuit een integrale aanpak: *vanuit doelstellingen en niet vanuit instellingen*.

Het **wettelijk kader** voor het sociaal beleid van Den Helder zijn de Jeugdwet, de Wet Passend Onderwijs, de Participatiewet, en de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, de Leerplichtwet en de Wet Publieke Gezondheid.

Speerpunten van beleid:

1. De Toegang

Als we de toegang voor alle hulp- en ondersteuning wijkgericht aanbieden en organiseren maken we het de inwoners gemakkelijk. De definitie van het nationale programma integraal werken in de wijk is het in samenhang en afstemming domein overstijgend samenwerken aan effectieve en efficiënte hulp en ondersteuning bij hulpvragen van inwoners in de wijk, dichtbij en ter preventie van (escalatie van) problematiek.

De gemeentelijke organisatie wordt onderdeel van die samenwerking met specialistische teams die integraal samenwerken, deskundigheid hebben en ook direct hulp bieden. Daarbij hebben de medewerkers in de wijk korte lijnen met specifieke kennis en deskundigheid die ingezet kan worden op specifieke aandachtspunten in de wijk en voor maatwerk op afroep. Vorm, Inhoud, locatie¹ en middelen kunnen per toegang verschillen. De insteek is altijd het zo veel mogelijk voorkomen van (verdere ontwikkeling van) problemen, normaliseren wat erbij hoort en activeren waar dat gewenst en nodig lijkt.

De toegang tot algemene voorzieningen moet voor de zelfredzame inwoners dermate eenvoudig zijn, dat zij zichzelf inderdaad kunnen redden.

Op dit moment doet de gemeente bij een hulpvraag onderzoek (levensbreed) en verwijst dan indien nodig naar een professionele instelling of geeft advies over een passende regeling.

Als er naar een professionele organisatie wordt doorverwezen, wordt een indicatie afgegeven, en doet de gemeente de procesregie. Dit verandert omdat we als gemeente meer kunnen doen dan alleen regievoeren. Niet meer alleen procesregie, maar ook onderdeel zijn van de keten, soms zelfs als hulpverlener, zoals bij jeugdproblematiek.

De reden hiervoor is niet alleen dat we het dichtbij willen organiseren, maar ook dat inwoners, nadat er een indicatie is afgegeven, niet altijd terecht kunnen bij een instelling en dan in de wacht komen. Dit kan tot escalatie leiden die we willen vermijden. Ook nadat een traject is afgerond voor een inwoner is het terugverwijzen naar een wijkteam wenselijk. Daarop zijn we nu nog niet optimaal ingericht, terwijl er wel vaak nog iets nodig is. We riskeren daarmee terugval en escalatie.

Een wijkteam dat hulpverleent en brede expertise heeft, is een goede basis voor een ketenaanpak van zorg en ondersteuning wanneer dit nodig is. De kans dat er een adequaat antwoord komt is groter dan bij een wijkteam dat generalistisch is samengesteld. Ook bij -in aanleg- simpele vragen. Inwoners staan immers nooit meer bij de verkeerde toegang. Ondersteuningsvragen worden zo efficiënt en effectief mogelijk opgevangen via het wijkteam: laagdrempelig, in de buurt, met beperkte registratie en zo min mogelijk administratie en doorverwijzing. Dit biedt ruimte voor maatwerk en flexibiliteit. Het grootste deel van de ondersteuningsvragen kan worden opgevangen door het aanbieden van de algemene voorzieningen die toegankelijk zijn voor iedereen. In de wijkteams worden ondersteuningsvragen geanalyseerd, er wordt over geadviseerd, doorverwezen of waar dat kan het vraagstuk meteen opgepakt met de inwoner. De inwoner wordt zelfredzamer, want vindt makkelijk en snel een antwoord of oplossing en kan zelf weer verder.

2. Preventie en vroegsignalering.

Problemen horen bij het leven en de meeste mensen in Den Helder lossen die zelf op. Soms met een algemene voorziening. Een breed algemeen en toegankelijk voorzieningenaanbod heeft bewezen een belangrijke bijdrage te leveren aan de preventie. De gemeente Den

¹ Zo experimenteren we nu met de opzet van een jongerenloket. Dit is ook een gemeentelijke toegang die geheel op maat is van de jeugd en de vragen die in deze groep spelen. Zij kunnen straks schakelen met het wijkteam, maar zijn dus zelf ook een integrale toegang.

Helder kiest voor ontwikkeling en zal daarmee ook andere partijen interesseren om te investeren in onze stoere gemeente. Investeren in recreatieve voorzieningen, sport en cultuur is belangrijk om deze toegankelijk en aantrekkelijk te maken en te houden voor onze inwoners.

Trainingen, zoals in de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, kunnen professionele- en vrijwilligersorganisaties helpen om beter te worden in vroegsignalering. Goede informatie is belangrijk. De wijkteams zullen straks ook data gedreven werken en daardoor naar behoefte informatie te bieden in wijken. Via prestatieafspraken gekoppelde subsidies stimuleren we activiteiten gericht op preventie- en vroegsignalering. We doen daarin een uitvraag gekoppeld aan specifieke doelstellingen.

De gemeente heeft ook vanuit haar beheerstaak belang bij vroegsignalering en preventie. Escalatie van problemen kan worden voorkomen door de kwaliteit van de aanpak (daar vaart de inwoner wel bij) en dat helpt om de kosten te beheersen. Mensen die in principe zelfredzaam zijn, moeten ook in staat worden gesteld om dat te blijven. Hiervoor moeten zij de toegang van voorzieningen wel makkelijk kunnen vinden, zowel fysiek als digitaal. Preventie op problemen betekent voor de gemeente dat we weten wat er leeft door te investeren in het bouwen van netwerken en zelf informatie beschikbaar te stellen. Dat betekent dat niet alleen de inwoner zelf met een hulpvraag kan komen, maar ook zijn netwerk, zodat vroegtijdig in overleg met het wijkteam een interventie kan plaatsvinden. Het wijkgericht werken is een werkwijze die hierbij past. Hier wordt de inwoner, de samenleving en de stad sterker en veerkrachtiger van.

3. “ Matched Care”

Voor goede zorg en ondersteuning van mensen met een opeenstapeling van persoonlijke problemen én in het belang van de veiligheid en leefbaarheid zijn sluitende ketens in de zorg (doorgaande lijnen in de zorg en veiligheid, en zorg-onderwijs-arbeidsmarkt) noodzakelijk. Het in kaart brengen van de lijnen en in gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor het systeem met de partners kijken we naar situaties waarbij de volgende stap (naar minder of meer zorg) afwezig is of niet beschikbaar. Deze moeten we zien op te lossen. We maken de stap van gestapelde zorg naar zorgmatching. Zo kunnen we schaarse middelen gericht inzetten, maar valt niemand tussen de wal en het schip.

Extra aandacht is nodig bij de “knip” bij 18 en 27 jaar door overgangen naar andere wet en regelgeving. Wij vergen van alle ketenpartners en gecontracteerde aanbieders dat zij voor hun cliënten perspectiefplannen maken waarin duidelijk wordt hoe de volgende stap is voorbereid en geborgd. Centraal moet steeds staan: wat is het volgende en is de persoon dan zelfredzaam in die situatie. Procesregie door het wijkteam, betekent dan dat de inwoner rond deze leeftijd extra zorgvuldig wordt begeleid.

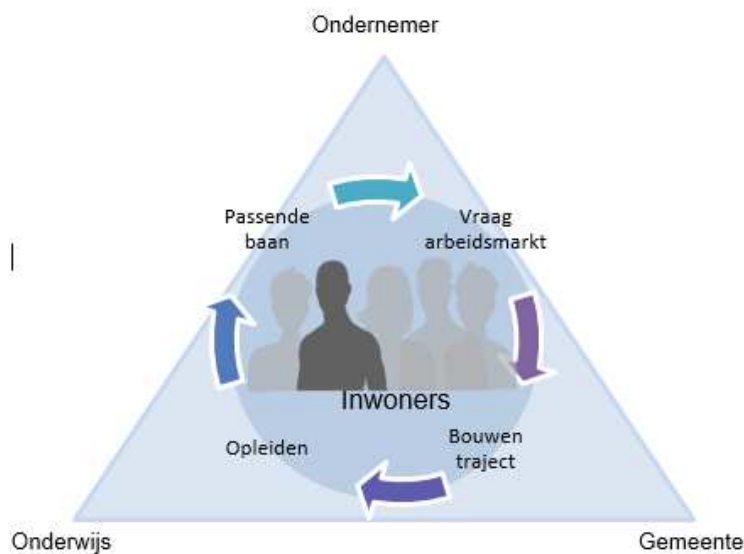
4. School-werk-arbeidsmarkt

We zien een toenemende krapte op de arbeidsmarkt. Tegelijkertijd blijkt het voor onze inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt (bijvoorbeeld door een arbeidsbeperking of door langdurige werkloosheid), moeilijk om aan betaald werk te komen. We willen werkgevers meer bewust maken van de vormen van ondersteuning en de subsidiemogelijkheden bij het in dienst nemen van iemand met een arbeidsbeperking. We streven ernaar dat onze inwoners kunnen voorzien in hun eigen levensonderhoud. Als dit (nog) niet mogelijk is, bieden wij hen een inkomensvoorziening en bieden we ondersteuning door de inzet van re-integratietrajecten. We bieden re-integratie instrumenten en -voorzieningen aan zoals training in werknemersvaardigheden, werkervaringsplaatsen en werkleertrajecten, beschut werk en jobcoaching.

De behoefte van werkgevers naar bepaald geschoold personeel en de mogelijkheden van onze werkzoekende inwoners sluit niet altijd goed op elkaar aan. Om dit op te lossen is een meer flexibele samenwerking nodig tussen werkgevers, onderwijs en gemeente. Daar waar mogelijk gaan we een partnership aan met het bedrijfsleven en met het onderwijs in het oplossen van de heersende arbeidsmarktproblemen.

De inkoop van re-integratietrajecten betreft maatwerk en moet gericht zijn op het ontwikkelen en scholen van onze werkzoekende inwoners zodat zij uiteindelijk aan het werk kunnen in de kansrijke sectoren.

We stimuleren en motiveren mensen om mee te doen in onze maatschappij. Als dit (nog) niet mogelijk is via betaalde arbeid, dan is bijvoorbeeld vrijwilligerswerk een goed alternatief.

Nieuwe taken

Op 1 januari 2020 treden de Wet verplichte gezondheidszorg en de Wet zorg en dwang in werking. Deze wetten vervangen de Wet bijzondere opnemingen psychiatrische ziekenhuizen. Voor de gemeenten betekent het dat iedereen de mogelijkheid krijgt om bij de gemeente een melding te doen als hij van mening is dat iemand (verplichte) psychische zorg nodig heeft. De gemeente moet die melding onderzoeken (verkenkend onderzoek) en zo nodig het traject naar een 'zorgmachtiging' in gang zetten. De gemeente Den Helder bereidt zich op de nieuwe wet voor in samenwerking met andere gemeenten en relevante ketenpartners in Noord-Holland-Noord.

Vanaf 2021 zijn we verantwoordelijk voor de nieuwe wet Inburgering. De gemeente krijgt hierin een belangrijke regierol. 2020 dient als voorbereidingsjaar, waarin we de ook aandacht gaan geven aan de groep die al met de inburgering is gestart, maar deze nog niet heeft afgerond. De nieuwe wet is een volledige herziening van het huidige stelsel. Hierbij wordt de gemeente verantwoordelijk voor het zo snel en volwaardig meedoen van inburgeringsplichtigen in de Nederlandse maatschappij. Zo moet de gemeente de regie gaan voeren over een passend aanbod van verschillende leerroutes. Het College werkt dit in 2020 nader uit.

Verordeningen

Op het gebied van maatschappelijke zorg, welzijn en werk en inkomen zijn binnen de gemeente eind 2019 diverse verordeningen van kracht. Het gaat om de volgende verordeningen:

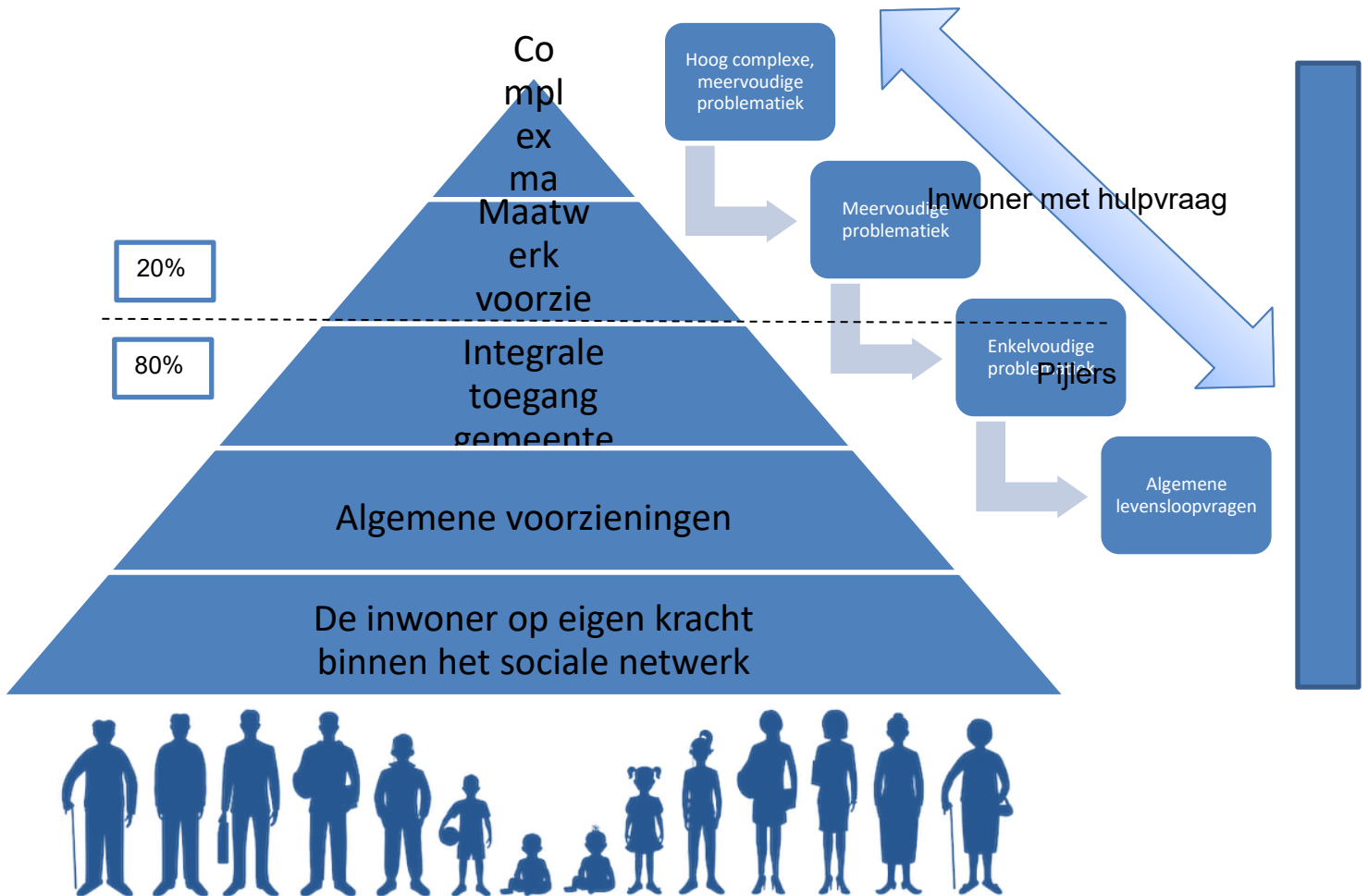
- Verordening Jeugdhulp Den Helder 2018
- Verordening maatschappelijke ondersteuning Den Helder 2018
- Verordening Individuele studietoelage 2017

- Afstemmingsverordening Participatiewet 2015
- Verordening Tegenprestatie
- Handhavingsverordening
- Re-integratieverordening Participatiewet 2017
- Verordening Cliëntenparticipatie 2016
- Verordening individuele inkomenstoelage Participatiewet.

De inzet is om in 2020 een geïntegreerde gemeentelijke verordening sociaal domein vast te stellen met als doel een integrale heldere belangenafweging die de uitvoering van de Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en Participatiewet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening omvat.

Hoofdstuk 3 Speerpunten in de uitvoering

In de uitvoering van het in het vorige hoofdstuk geschetste beleid kiezen we voor een levensbrede werkwijze en een kwalitatieve beoordeling van maatschappelijke uitkomsten: voelen inwoners zich daadwerkelijk geholpen? De cijfers in www.waarstaatjegemeente.nl, CBS wijken en buurten en de gezondheidsmonitor van de GGD geven kwantitatieve informatie bij de resultaten.

In bovenstaand schema is weergegeven hoe we de zorg en ondersteuning organiseren vanuit de leefwereld van de inwoner bezien. Het schema geeft de opschaling en afschaling weer bij inwoners met een hulpvraag. De route naar boven begint vanuit algemene voorzieningen en daarbij horende algemene veelvoorkomende vragen en behoefte, ondersteuning door vrijwilligers en het eigen netwerk. Daarop volgt de tweede trede van een hulpvraag en enkelvoudige problemen die zijn op te lossen door de toegang van optimale kwaliteit te maken zodat er in korte tijd en relatief gemakkelijk een oplossing/ antwoord gevonden wordt waarmee de inwoner zelf weer verder kan. Blijkt bij de toegang de problematiek te ingewikkeld, dan wordt zo snel als mogelijk geschakeld met maatwerk. Inschatting van wat er nodig is, is hier cruciaal. Hoe eerder iemand een passend antwoord vindt op de hulpvraag hoe beter. Soms is een vraag zo complex dat er met meerdere hulpverleners één plan moet komen om te zien wat er mogelijk is.

Wijkgericht werken

Als we in de hierboven geschetste toegang meer zelf doen, ontstaat een neerwaartse verschuiving in de piramide. De toegang is een plek die –mits ingericht met goede hulpverlening- heel veel kan opvangen. De wijkteams krijgen de komende jaren vorm. We nemen hiervoor de tijd, want het vergt aanpassing van afspraken en scholing en digitalisering, maar het moet op korte termijn zichtbaar worden. We zijn al gestart met experimenteren in buurten, zoals in de Maranathakerk. Op basis van die ervaringen en gerichte verkenning zorgen we ervoor dat in er in elke wijk in het eerste kwartaal van 2020 een laagdrempelige toegang aanwezig is. Bij dit steunpunt in de wijk kunnen de bewoners terecht met hun vragen. Ondertussen bouwen we door aan de kwaliteit van de toegang en bouwen we aan ons netwerk in de wijk.

Digitalisering

Digitalisering biedt voordelen voor inwoners en de gemeente zelf. Contact is makkelijk en snel gelegd. Informatie snel uitgewisseld. Die kans benutten we in de uitvoering van het sociaal beleid onvoldoende. Door hierin te investeren maken we zelf een efficiency-slag, verbeteren we de toegang voor de inwoners en bevorderen we de zelfredzaamheid. Investeren in digitalisering is ook nodig om de wijkteams data-gedreven te kunnen laten werken.

Het overgrote deel van onze inwoners is digitaal vaardig genoeg om hierin mee te gaan. We houden oog op hen die (nog) niet vaardig genoeg zijn om hun weg te vinden.

Omgekeerde toets

Doelmatigheid van de zorg/ hulp is belangrijk. We doen een integrale uitvraag over alle levensdomeinen en willen een zoveel mogelijk integrale oplossing vanuit de toegang bieden. De omgekeerde toets is daarvoor een werkwijze waarbij we zoeken naar de ruimte binnen de wetten om zo doelmatig mogelijk te werken bij de beantwoording van hulpvragen van onze inwoners. Wanneer en hoe maatwerk geboden wordt, moet niet afhankelijk zijn van de consultant, maar van de situatie en het beleid van de gemeente. De omgekeerde toets helpt daarbij door eerst te kijken wat nodig is en of dat past binnen de grondwaarden van de wet- en regelgeving. Dit maakt integraal werken gemakkelijker omdat die grondwaarden binnen het sociaal domein gelijk zijn. De mogelijke effecten van een besluit (inhoud en financieel) worden meegewogen. Pas daarna komt de juridische toets om het maatwerk toetsbaar in bezwaar en beroep en voor de accountant te maken.

Om deze andere manier van werken te verankeren wordt in 2020 een omgekeerde verordening sociaal domein vastgesteld. De verordeningen Jeugd, Participatie en WMO worden hierin geïntegreerd (of hieraan gekoppeld).

De inwoners kunnen straks voor algemene en bijzondere bijstand, minimaregelingen en schuldhulpverlening ook terecht bij het wijkteam. We onderzoeken daarbij ook wat de mogelijkheden zijn om digitaal aanvragen te doen.

Minimaregelingen

Ouders die een laag inkomen hebben kunnen jaarlijks een kind pakket aanvragen. Wie een bijstandsuitkering ontvangt krijgt de bonnen automatisch toegestuurd. Daarnaast kunnen ouders de contributie van sportactiviteiten vergoed krijgen voor kinderen en jongeren: het Jeugdfonds Sport Den Helder. Het Jeugd Onderwijs en Cultuurfonds Den Helder biedt een vergelijkbare regeling om kinderen te kunnen laten meedoen aan culturele activiteiten. Door digitalisering van deze drie maatregelen ontstaat er één account waar ouders rechtstreeks bestellingen kunnen doen en is er geen tussenkomst van een of meer intermediairs nodig voor het aanvragen en verkleinen we de bureaucratie.

Schuldhelpverlening

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) schrijft voor dat de gemeente voorziet in passende ondersteuning bij schulden. Daarin zijn verschillende fasen te onderscheiden: schuldpreventie, vroegsignalering, curatie in de vorm van schuldregelingen (al dan niet met kwijtschelding) en nazorg. In 2017 is de nota "Meedoen! Tegen armoede en sociaal isolement. Armoedebeleid gemeente Den Helder 2017-2020" vastgesteld. De inzet op het ontwikkelen van een meer preventieve benadering van Armoede en het verbeteren van de toegang tot hulp en ondersteuning blijft ook de komende jaren onverminderd nodig.

Deskundigheidsbevordering

In Den Helder zijn ook veel vrijwilligers actief en er is een druk verenigingsleven. Met dat soort voorzieningen en de vrijwillige inzet van veel inwoners kunnen velen in Den Helder zich heel goed redden. Het is in de aard (door de ontmoeting en de gezelligheid) preventief.

De gemeente subsidieert organisaties die de deskundigheid van hun vrijwilligers willen bevorderen. Het betreft subsidie in de kosten die direct verband houden met trainingen, cursussen of workshops ter bevordering van de deskundigheid. Deze regeling wordt meer van belang omdat we zien dat het aantal kwetsbare vrijwilligers toeneemt: vrijwilligers die meer begeleiding nodig hebben (van vrijwilligers) of (extra) training nodig hebben om te kunnen worden ingezet.

Activiteiten gericht op preventie en vroegsignalering

Andere preventieve activiteiten die gericht op de uitvoering van het sociaal beleid krijgen:

- aanpak eenzaamheid ouderen;
- voorkomen vroegtijdige zwangerschap;
- Inzet buurtsportcoaches gericht om meer mensen te laten sporten en bewegen;
- Inzet praktijkondersteuners en gezinscoaches;
- jongerenwerk faciliteren en positioneren als verbindende schakel tussen onderwijs, Jeugdhulp, zorg en politie;
- aanpak laaggeletterdheid;
- methodische aanpak schoolverzuim;
- bundeling van voorzieningen in Integrale Kindcentra;
- Schuldpreventie
- Doorlopende lijn in aanpak jongvolwassenen 16-27 jaar, onder andere met de aanpak Jeugd Werkt!
- Preventie op veiligheid met thema's als huiselijk geweld en kindermishandeling, alcohol en druggebruik (overlast), mensenhandel, loverboys.

Monitoring en evaluatie

Monitoring en evaluatie zijn belangrijk in de beleidscyclus. We monitoren nu bijvoorbeeld door middel van procesregie. Verder zijn er vooral kwantitatieve data beschikbaar over gebruik van voorzieningen en middelen en over de staat van de gemeente. We willen een ontwikkeling naar informatie over kwaliteit en het welbevinden van onze inwoners en hun beleving. Dus naast kwantitatieve ook kwalitatieve informatie ophalen. Realiseren wij onze doelstellingen? Informatie over uitstroom (en doorstroom), uitval uit trajecten en klanttevredenheid zijn goed inzichtelijk te maken en uit te vragen. En nodig als input voor ons beleid. *De cyclus beleid-uitvoering-evaluatie moet in deze periode meer inhoud krijgen door de toevoeging van kwalitatieve data aan de cijfermatige.* Alles met als doel een betere dienstverlening voor inwoners.

Regionale Samenwerking

De lokale ambitie van Den Helder wijkt niet zoveel af van de omliggende gemeenten. We zijn dan ook regionaal aan het samenwerken. Wat regionaal kan (Schagen, Hollands Kroon en Texel) of zelf

bovenregionaal (met de 18 gemeenten in NHN), dat doen we. Het is vaak goedkoper en het is eenvoudiger. En soms ook noodzakelijk voor hooggespecialiseerde zorg.

De visie op de regionale samenwerking is in 2014 vastgesteld in aanloop naar de transities. Actualisering van de visie en de daarop gebaseerde afspraken is wenselijk om goed in te spelen op de ontwikkelingen in het sociaal domein. Dit beleidskader is voor de gemeente Den Helder het uitgangspunt voor het regionaal gesprek daarover.

Uitgangspunt van de in 2018 vastgestelde visienota Beschermd wonen/Maatschappelijke opvang 2018-2020 is dat ook kwetsbare inwoners zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen in hun wijk of buurt. Is toch opvang of beschermd wonen nodig, dan is dit tijdelijk en gericht op herstel, stabilisatie en uitstroom. Als financieel kader geldt dat de decentralisatie-uitkeringen die de centrumgemeente voor Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang van het Rijk ontvangt, geheel ten goede komt aan de deze verplichte taken in de regio Kop van Noord-Holland

Vanaf 2022 wordt de huidige centrumgemeentetaak beschermd wonen gefaseerd, met een ingroeiplan van 10 jaar, overgedragen naar alle gemeenten. De centrumgemeenten blijven verantwoordelijk voor bestaande cliënten. De nieuwe cliënten vallen vanaf dat moment onder de verantwoordelijkheid van alle gemeenten.

Over de eventuele doordecentralisatie van de middelen voor maatschappelijke opvang, verslavingsbeleid en openbare geestelijke gezondheidszorg naar alle gemeenten zal op basis van een evaluatie pas in 2023 een beslissing worden genomen.

Met ingang van 1 juli 2019 hebben de gemeenten in de regio Noord-Holland-Noord een convenant afgesloten voor regionale samenwerking op het gebied van de Verwijsindex Vroeg samenwerken in Noord-Holland Noord. Het is een systeem waarin hulpverleners en andere professionals de gegevens registreren van de jeugdigen en jongvolwassenen (tot 23 jaar) waarover zij zich zorgen maken. De registratie bevat geen inhoudelijke informatie. We gaan gericht sturen op het gebruik ervan en hebben hiervoor met de 18 gemeenten recent twee relatiemanagers ingesteld om het gebruik te stimuleren.

De (inkoop)samenwerking sociaal domein van de gemeenten wordt in het najaar van 2019 geëvalueerd. Aandachtspunt daarin is de aansluiting tussen de inhoudelijke beleidskeuzes, de inkooptaken en het contractmanagement. Inkoop wordt ook zo veel als mogelijk regionaal en bovenregionaal opgepakt. Inhoudelijke beleidskeuzes (maatwerk) of specifieke gemeentelijke problematiek vergen dat het college in de uitvoering soms kiest voor lokale inkoop.

Hoofdstuk 4 Financiële uitgangspunten

Algemeen

In 2015 zijn budgetten voor de jeugdzorg, de Wmo en de Participatiewet overgeheveld naar de gemeenten (de transitie). Daarbij werd een stevige taakstelling opgelegd die de afgelopen jaren is doorgevoerd. De beoogde taakstelling bleek echter nauwelijks haalbaar. Het Rijk heeft daarom de taakstelling de afgelopen jaren verzacht. Nieuwe taken en speerpunten zijn echter weer toegevoegd, waarbij steeds de vraag is of de bijkomende middelen toereikend zijn. Al jaren is bekend dat vrijwel alle gemeenten tekorten hebben bij de Jeugdzorg. Dat geldt ook voor onze gemeente. In Den Helder hebben we deze tekorten kunnen opvangen door overschotten bij de Wmo en de Participatiewet. Voor 2019 tot en met 2021 zijn extra middelen toegezegd voor de Jeugdzorg, maar die hebben geen structureel karakter. Het Rijk bestudeert nog wat op langere termijn nodig is. In 2019 heeft de invoering van het abonnementstarief bij de Wmo geleid tot een hogere zorgvraag en lagere inkomsten. Het gevolg is dat de overschotten op de Wmo verdwijnen. De totale ontwikkeling daarvan is nog niet helder; dit moet in de loop van de komende jaren blijken. Het Rijk heeft toegezegd dat bij een daadwerkelijke hogere zorgvraag er aanvullende middelen beschikbaar worden gesteld. De omvang daarvan en de zekerheid daarover is nog onduidelijk.

Onze gemeente heeft overschotten in de beginjaren in een bestemmingsreserve opgenomen om zo een 'zachte landing' van de bezuinigingsopgave te kunnen bewerken. In de praktijk bleek deze inzet niet echt nodig. Wel werd deze reserve steeds meer ingezet om reguliere kosten (bijv. formatie) te bekostigen. In de begroting 2020 is ingezet op het structureel regelen van de benodigde budgetten voor het sociaal beleid. De reserve is toegevoegd aan de algemene reserve en de inzet van de reserve is nu structureel geregeld in de begroting. Een aspect dat daarbij speelt is dat de specifieke uitkering die opgenomen was in de Algemene uitkering uit het gemeentefonds inmiddels grotendeels geïntegreerd is in de algemene onderdelen en dus niet meer identificeerbaar is. Voordeel daarvan is dat veel meer gekeken moet worden naar wat echt nodig is in plaats van wat beschikbaar is.

Het voorliggende nieuwe beleid is gericht op de transformatie: meer preventief werken, meer regie op de gehele keten, slimmer omgaan met de inzet van middelen, waarbij de totale inzet van middelen wordt bekeken in plaats van verkokerde middelen. De verwachting is dat dit gaat leiden tot effectiever werken, betere resultaten voor onze inwoners en betere beheersing van de kosten.

We staan echter nog aan het begin. Exacte informatie over daadwerkelijke kosten van de inzet van wijkteams in het kader van wijkgericht werken zijn er nog niet. En de effecten van besparingen daardoor ook niet. We gaan daarom bij de concrete uitwerking van de uitvoeringsplannen daar goede financiële onderbouwingen bij maken zodat deze daadwerkelijk gemonitord kunnen worden. Voor de start van de nieuwe werkwijze en de overgang vanuit de oude werkwijze zijn extra middelen nodig. Dat geldt niet in de laatste plaats voor de digitalisering. Dit zijn incidentele kosten waarvoor incidenteel budget vrijgemaakt kan worden.

Met de gegevens van de daadwerkelijke ontwikkeling kunnen budgetten aangepast worden, waarbij de intentie is om structureel met de bestaande middelen toe te kunnen. Een goed werkend monitoringssysteem van effecten en kosten is daarom onderdeel van de plannen.

Met behulp van de uitvoeringsplannen op de speerpunten van de uitvoering zal een eventuele budgetaanvragen worden onderbouwd.

Subsidies

Organisaties en instellingen kunnen structurele of incidentele subsidies krijgen voor activiteiten met een maatschappelijk karakter. De algemene subsidieverordening (2019) is daarvoor de grondslag.

Binnen het sociaal beleid van de gemeente Den Helder zetten we het subsidie-instrumentarium in voor de algemene voorzieningen en specifiek de voorzieningen gericht op preventie en vroegsignalering. Het initiatief om subsidie aan te vragen ligt bij de zorgverlener. De afweging om subsidie wel of niet te verlenen hangt af van de vraag van het belang dat gediend wordt (bijdrage aan uitvoering van het beleid) en de daarvoor in de begroting beschikbaar gestelde middelen.

In de culturele sector is al een aantal meerjarige subsidies afgesloten. De gemeente wil dit ook voor een aantal nader te bepalen subsidiethema's en/of activiteiten die uitvoering geven aan het sociaal beleid. Hiermee kan de gemeente langdurige relaties met partners opbouwen en wordt aan partners meer continuïteit, zekerheid en mogelijkheden geboden om te investeren en kunnen we de ketenregie beter borgen.

Onze inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt, bieden we passende re-integratietrajecten of leerwerktrajecten aan. Hiervoor gaan we samenwerkingsovereenkomsten of contracten aan met diverse partners in het bedrijfsleven, onderwijs en maatschappelijke organisaties.

In aanvulling op de Algemene Subsidieverordening wordt door het college een subsidieregeling Sociaal beleid uitgewerkt op basis waarvan vanaf 2021 maatschappelijke organisaties en inwoners subsidie aanvragen voor het verrichten van activiteiten die bijdragen aan de doelen die in hoofdstuk 2 van dit beleidskader zijn opgenomen.

Inkoop

Neemt de gemeente het initiatief tot een specifieke opdracht met benoemde prestaties dan is er sprake van een zogeheten overheidsopdracht: er worden goederen of diensten ingekocht. De keuze voor een bepaalde inkoopprocedure en daaruit voortvloeiende contractafspraken worden gebaseerd op een aantal elementen:

1. *De inhoudelijke vraag*

Inkoop volgt inhoud. Dat wil zeggen dat de geformuleerde beleidsdoelstellingen en uitgangspunten leidend zijn voor wat we gaan inkopen en onder welke voorwaarden. We vragen van aanbieders dezelfde visie en doelstellingen als de gemeente en deze uit te dragen. We maken hierover duidelijke resultaatafspraken met aanbieders en monitoren deze afspraken zodat we weten of we onze doelstellingen halen.

2. *Het aanbod*

Het aantal aanbieders in ons zorglandschap en de diensten die zij aanbieden, hebben invloed op het type inkoopprocedure dat we kiezen. We kopen de dienstverlening in logische clusters in. Een logisch cluster wordt bepaald door de inhoud enerzijds en door het marktaanbod anderzijds.

3. *Inkoop*

Slim inkopen zorgt voor versterking van de lokale samenleving.

4. *Wet- en regelgeving*

De gewijzigde Aanbestedingwet 2012 schrijft voor binnen welke wettelijke kaders de overheid haar opdrachten moet wegzetten in de markt. Dit is nader uitgewerkt in ons vastgestelde gemeentelijk Inkoopbeleid.

5. *Samenwerkingsafspraken*

Samen staan we (meestal) sterker als het om inkopen gaat. Per cluster van diensten bepalen we welke schaalgrootte van inkoop samenwerking het meest passend is en optimaal bijdraagt aan het behalen van onze beleidsdoelstellingen.

6. *Zorgcontinuïteit*

Zorgcontinuïteit is belangrijk. Het betekent een gerichtheid op het voorkomen of wegwerken van wachtlijsten of vervangen door alternatieven. Veel aanbieders staan onder druk in verband met personeelstekorten in de zorg en knellend budget. We hebben daarom aandacht voor de financiële gezondheid en zorgcontinuïteit bij zorgaanbieders.

7. *Financiën*

Door te kiezen voor een bepaalde bekostigingsvariant (inspanningsgericht, resultaatgericht of bijv. een populatiebekostiging) en tariefstructuur (zelf een reëel tarief vaststellen of bijvoorbeeld aanbieders zelf een onderbouwd tarief laten offeren) kan de gemeente sturen op de beheersbaarheid van de kosten.

Beschermd wonen

Voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang ontvangt de gemeente Den Helder als centrumgemeente een specifieke decentralisatie-uitkering in de uitkering gemeentefonds. Deze beschouwen we als financieel kader voor Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang. Vanaf 2022 worden de middelen voor Beschermd wonen gefaseerd herverdeeld naar alle gemeenten. De gemeenten in de Kop van Noord-Holland maken afspraken over de samenwerking vanaf dat moment. Over de decentralisatie van de middelen voor Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang wordt over 4 jaar een besluit genomen.

Hoofdstuk 5 Verbindingen met andere opgaven en beleid

Alleen integraal komen wij tot aansluiting bij de leefwereld van onze inwoners. Ook via de andere opgaven werken we aan de resultaten van ons Sociaal Beleid.

Veiligheid en handhaving

Veiligheid heeft vele kanten. Inwoners moeten fysiek, sociaal en emotioneel veilig kunnen leven in Den Helder. Veiligheid is een basisvoorwaarde voor groei en ontwikkeling. Zorg kan pas effectief zijn als onveiligheid is opgeheven. De gemeente zet de komende tijd het project Geweld hoort Nergens Thuis in met diverse deelprojecten voor scholing omtrent herkenning van geweld en ook het bespreekbaar maken ervan. Inspanningen ook om de zorg bij onveiligheid beter te organiseren en verder te professionaliseren zodat escalatie wordt voorkomen: Risico gestuurde zorg die veiligheid als basisuitgangspunt neemt.

De afgelopen jaren hebben we ervaring opgedaan in de samenwerking tussen de afdelingen sociaal domein en veiligheid. Op de onderwerpen verwarde personen en geweld zijn grote stappen gemaakt in de gezamenlijke aanpak. De inzet van preventie en vroeg signalering speelt daarbij een belangrijke rol. Dit voorkomt dat vraagstukken escaleren en in het veiligheidsdomein op gaan spelen en (in)direct hoge kosten voor veiligheid en zorg met zich meenemen. Aan de andere kant zijn het juist de veiligheidsincidenten die vaak de knelpunten in de zorg (slechte kwaliteit of ontbreken van aanbod) weer geven.

Specifieke aandacht ook voor de zaken waarbij geweld steeds weer opspeelt (zoals rondom echtscheidingen die escaleren). Het duurzaam opheffen van onveiligheid is speerpunt. Verder wordt flink ingezet op de keten zorg-veiligheid. Diverse projecten (gezinscoaches, 1 procentregeling en persoonsgerichte aanpak) worden ingezet om multi-probleemsituaties duurzaam op te lossen en/ of ondersteunen.

Economische ontwikkeling & Match arbeidsmarkt-onderwijs

Om zelfredzaam te zijn is het hebben van een baan (waar mogelijk) een belangrijke basis. Hiervoor is het van belang dat er voldoende bedrijven en organisaties in Den Helder zijn die banen genereren. Daarom zet de gemeente zich er onder andere voor in aantrekkelijk te zijn als vestigingsgebied voor bedrijven. Hiervoor is het nodig om de vestiging van nieuwe bedrijven in de stad te faciliteren en dat de beschikbaarheid van het juiste personeel wordt georganiseerd. Ook is het belangrijk om het onderwijs aan te laten sluiten op de gevraagde expertise. Voor Den Helder houdt dit in dat er gezorgd moet worden voor zorg- en technisch personeel. Daarom streven we naar doorgaande leerlijnen in het onderwijs van deze sectoren (inclusief de aanwezig van beroepsonderwijs en hoger onderwijs in Den Helder). Daarnaast zoeken we samenwerking met onderwijsinstellingen en werkgevers om leerwerktrajecten aan te bieden in kansrijke sectoren.

Onderwijs en kinderopvang

Het onderwijs is de plek waar kinderen veel tijd doorbrengen en waar een basis voor de zelfredzaamheid van kinderen in hun toekomstige leven wordt gelegd. Het onderwijs functioneert zelfstandig, al heeft de gemeente wel op verschillende manieren invloed. De gemeente is verantwoordelijk voor de huisvesting van scholen en daarmee een belangrijke speler in de vorming van integrale kindcentra. De gemeente organiseert ook het leerlingenvervoer. Daarnaast krijgen verschillende organisaties subsidie voor educatieve doeleinden. De gemeenten in de Kop maken met de schoolbesturen het komende jaar ook een inhoudelijke agenda voor samenwerking.

Binnen het voortgezet onderwijs worden ook vroeg problemen in de ontwikkeling van de jeugd gesignaleerd. Uitwisseling van gegevens, samenwerking in de aanpak kan problemen voorkomen. De leerplichtambtenaar speelt hierbij een belangrijke rol. Nagegaan moet worden of in het kader van een preventieve aanpak hier meer inzet op nodig is.

Kunst en cultuur

Kunst en cultuur draagt op meerdere manieren bij aan de sociale vraagstukken in Den Helder. Zo is de bibliotheek een centrale partner als het gaat om taal- en leesvaardigheid, digivaardigheid en mediawijsheid. Daarnaast kan er via de culturele organisaties worden ingezet op preventie. Problemen met bijvoorbeeld lezen kunnen tijdig worden vastgesteld en met extra begeleiding worden aangepakt. Zo kan onze instelling voor Kunst en culturele vorming 'Triade' richting het onderwijs bijvoorbeeld met zaken als muziek en dans ondersteuning bieden om reguliere vakken als taal en rekenen op een andere manier aan te leren. Verder stimuleert het natuur- en milieueducatiecentrum De Helderse Vallei mensen om in aanraking te komen met onderwerpen zoals natuur en een duurzame levenshouding. Dit bevordert onder meer de gezondheid, geeft ontspanning en draagt bij aan 21^e-eeuwse vaardigheden van inwoners.

Sport

Sport geeft ontspanning aan mensen, is een middel voor een gezonder leven en biedt kansen voor het aanleren van vaardigheden en kennis. Ook is het is een situatie voor vanzelfsprekende ontmoeting. Sport kan heel bewust worden ingezet als middel om zaken te bereiken. Zo zijn er projecten met sport om inwoners weer aan een ritme te helpen zodat zij vervolgens weer geschikt zijn om het werkzame leven in te stappen. Daarnaast wordt sport ingezet om zelfvertrouwen op te bouwen en sociale contacten op te doen. Gemeente Den Helder is JOGG-gemeente, gericht op jongeren op gezond gewicht.

Sportaccommodaties kunnen worden ingezet voor multifunctioneel gebruik, waar gezondheids- en maatschappelijke instellingen gebruik van kunnen maken.

Omgevingsbeleid & inrichting van de openbare ruimte

Alle activiteiten van mensen vinden ergens op een locatie plaats. Deze fysieke leefomgeving levert een aantal randvoorwaarden voor de sociale leefomgeving. Met de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2021 wordt de gemeente expliciet verantwoordelijk voor een gezonde en veilige leefomgeving. Dit betekent dat bij de ontwikkeling van de gemeente hier altijd rekening mee gehouden moet worden, bijvoorbeeld bij het ontwikkelen van een nieuwe woonbuurt of een bedrijventerrein. Maar ook bij de herinrichting van een straat of een park. Doel is om een leefomgeving te bieden die mensen in staat stelt om op een gezonde en veilige manier mee te doen. Hiervoor wordt actief gewerkt aan en ruimte geboden voor positieve ontwikkelingen zoals goede voorzieningen, toegankelijkheid van onze wijken voor iedereen en openbare ruimte en groen die uitnodigt om te sporten en te bewegen.